Valvontapäällikkö Jonna Carlson
Johtava lainsäädäntöasiantuntija Timo Tuurihalme

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Asia: K 2/2024 vp Hallituksen vuosikertomus 2023

Valtiontalouden tarkastusviraston lisälausunto yksi yli yhden -periaatteen toteutumisesta valtionhallinnossa sekä arvio taloushallinnon kontrollien ja valvonnan toteutumisesta väärinkäytösriskien hallitsemiseksi

Tarkastusvaliokunta on 29.5.2024 pitämässään kokouksessa pyytänyt tarkastusvirastoa antamaan lisätietoja vastauksina seuraaviin valiokunnan kysymyksiin liittyen valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000, jatkossa VTVL) 17 §:n 2 momenttia:

1) Onko tarkastusvirasto joutunut tekemään rikosilmoituksia VTVL:n 17 §:n 1 momentin perusteella ilmoitusvelvollisen (jatkossa *ilmoitusvelvollinen*) puolesta?

2) Onko tarkastusvirasto saanut ilmoitusvelvollisen tekemään rikosilmoituksen asiassa, jossa sitä ilman tarkastusviraston kannanottoa ei olisi todennäköisesti tehty?

Ensimmäisen kysymyksen osalta voidaan tarkastusviraston asianhallintajärjestelmästä tehtyjen hakujen perusteella todeta, ettei tarkastusvirasto ole tehnyt ainakaan viime vuosina VTVL:n 17 §:n 2 momentin nojalla rikosilmoituksia. Toisen kysymyksen osalta tarkkaa tietoa ei ole esimerkiksi asianhallintajärjestelmän avulla saatavissa. Sen sijaan voidaan todeta, että ilmoitusvelvolliset haluavat toisinaan käydä taustoittavia keskusteluja tarkastusviraston virkamiesten kanssa. Esimerkiksi tarkastusviraston valvontayksikön väärinkäytösilmoitustoiminnon virkamiesten kanssa on keväällä 2024 käyty yhteensä kolme tällaista keskustelua. Näissä keskusteluissa tarkastusviraston virkamiehet eivät ota ennakollisesti kantaa siihen, tuleeko kyseisessä asiassa tehdä tutkintapyyntö. Sen sijaan ilmoitusvelvollisen edustajille pyritään antamaan kokonaiskuva rikosilmoituksen tekemistä koskevan velvollisuuden sisällöstä ja ilmoituskynnyksen arviointiin liittyvistä oikeudellisista seikoista. Näistä keskusteluista ei pidetä pöytäkirjaa, eikä niistä laadita tarkastusvirastossa muutakaan viranomaisen asiakirjaa. Keskustelut on tarkoitettu yleiseksi ilmoitusvelvollisuutta koskevaksi viranomaisneuvonnaksi ilmoitusvelvollisille.

Tarkastusvirasto on valvontatoiminnassaan havainnut, että VTVL:n 17 §:n 1 ja 2 momentissa käytetty muotoilu ”- - on tehtävä rikosilmoitus toiminnassaan tehdystä, sen hoitamiin tai vastattavina oleviin varoihin tai omaisuuteen kohdistuneesta rikoksesta” on epäselvä. Näin siitä syystä, että säännöksessä käytetään termiä ”rikos”, eikä esimerkiksi ”epäilty rikos”. Menettelyä voidaan pitää rikoksena vasta lainvoimaisen rikostuomion antamisen jälkeen, jolloin velvollisuutta rikosilmoituksen tekemiseen ei voida sitoa rikoksen käsitteeseen. Rikosilmoituksen tekemistä koskevan velvollisuuden ylittymisen osalta VTVL:n hallituksen esityksessä (HE 39/2000 vp, s. 29) on lisäksi todettu, että ”Ilmoituskynnyksen ei tule olla kovin korkea, jotta teko tulisi esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten ja tarvittaessa tuomioistuimen selvitettäväksi ja arvioitavaksi”. Voimassa oleva muotoilu voi nostaa ilmoituskynnystä hallituksen esityksessä kuvattua korkeammaksi. VTVL:n 17 §:n 1 ja 2 momentin teon vähäisyysarviointia koskevaa muotoilua voitaisiin myös tarkentaa esimerkiksi nostamalla hallituksen esityksessä mainitut (s. 28) arviointikriteerit lain tasolle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.
Allekirjoituksen voi varmentaa VTV:n kirjaamosta.